

Akabe meselesini halleden antlaşmaya göre Osmanlı - Mısır sınırı

dasıyla Arap yarımadası arasında Hicaz demiryolu hattının Kızıldeniz'e açılan kapısı durumunda bulunan Akabe, Mehmed Ali Paşa zamanında Mısır hacılarının güvenliği için Mısırlı muhafızların kontrolüne verilmişti. Ancak Süveyş Kanalı'nın açılması, eski hac karayolunun önemini kaybedip deniz yoluna kaymasına sebep olurken, Hicaz demiryolunun emniyeti için Arış'ten Akabe'ye kadar Sînâ yarımadasının ve özellikle Akabe Kalesi'nin Osmanlılar açısından önemi daha da arttı. Diğer yandan İngilizler de Arap yarımadasını Akabe, Küveyt ve San'a üçgeni içinde kontrol altına almak, Hicaz demiryolunun güneye doğru inmesiyle Süveyş Kanalı'nın emniyetini sağlamak ve böylece Hindistan'a giden ulaşım yollarını ellerinde tutmak istiyorlardı. Bunun için, Mısır'dan sonra 1882'den itibaren bir hareket üssü haline getirdikleri Akabe'yi de, Mısır muhafız kıtasını kendi kuvvetleriyle destekleyerek elde etmek istediler. Ancak II. Abdülhamid, yaverlerinden Rüşdü Bey'i bir askerî fırka ile Akabe'ye gönderip orayı işgal ettirdi. Rüşdü Bey Akabe'ye girdikten sonra Sînâ yarımadasında Tâbe'yi de aldı. Bunun üzerine daha geniş bir askerî harekâta hazırlanan ve Avrupa tarafından da desteklenen İngiltere, 3 Mayıs 1906'da verdiği ultiimatıyla, on gün içinde Sînâ yarımadasının boşaltılmasını istedi. Mısır'ı kendi mülkiyetinde sayan

ve İngiliz işgalini reddeden II. Abdülhamid, kararlı bir politikayla, yeni sınırın belirlenmesi için oluşturulacak komisyonun Türk ve Mısırlılar'dan teşekkül etmesini sağladı. 1 Ekim 1906'da imzalanan ve sekiz maddeden meydana gelen itilâfnâmeyle yeni sınır tesbit edildi. Buna göre Tâbe Mısır'a, Akabe Osmanlı Devleti'ne bırakıldı ve direklerle tesbit edilecek düz hattın Refpah'ta son bulması kararlaştırıldı. Bu itilâfnâmeyle Akabe meselesi halledilmiş, ancak bölgedeki Osmanlı - İngiliz rekabeti I. Dünya Savaşı sonlarına kadar devam etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

el-Ceridetü'r-resmiyye (1257, 1283 ve 1296 tarihli fermân-ı hümayunlar), Mısır 14 Nisan 1892; Miriiva Rüşdü, *Akabe Meselesi*, İstanbul 1326; Tahsin Paşa, *Abdülhamid'in Yıldız Hatıraları*, İstanbul 1931, s. 23; Danişmend, *Kronoloji*, IV, 351-355; Bayur, *Türk İnkılabı Tarihi*, I/1, s. 207-209; Erol Ulubelen, *İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye*, İstanbul 1982, s. 55-56; J. H. Kramers, "Mısır", *İA*, VIII, 253.

 Azmi Sözlü

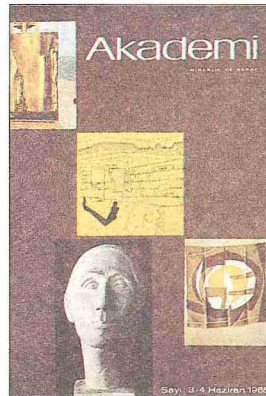
AKABETÜ'1-CEM

(bk. AKABE).

AKADEMİ

İstanbul'da yayımlanmış sanat dergisi.

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi (şimdi Mimar Sinan Üniversitesi) tarafından Mart 1964'te yayımlanmaya başlandı. Bir mimarlık ve sanat dergisi hüviyetiyle yılda üç sayı çıkmak üzere planlandysa da uzun aralıklarla ancak on sayı neşredilebildi ve 1981 yılından sonra yayımına son verildi. Daha çok modern sanata dair yazılara yer verilmekle

Akademi dergisinin bir kapağı

birlikte, içinde bilhassa eski Türk evleleriyle eski küçük sanatlar ve süsleme sanatlarına dair pek çok makale ve resim bulunmaktadır. SEMAYİ EYİCE

AKADİ

(bk. EBÜ ÂMİR el-AKADİ).

AKAĞALAR

Osmanlı sarayında hizmet eden hadım ağalarının unvanı (bk. DÂRÜSSAÂDE).

AKAİD

(القايد)

İslâm dininde inanılması gereken esasların bütünü ve bunları konu edinen ilmin adı.

Akaid, "dügümlemek" mânasındaki *akd* kökünden türemiş bulunan *akide* kelimesinin çoğuludur. Aynı kökten türetilen ve "iman" ile eş anlamlı olarak kullanılan *i'tikad* ise "dügüm atmışçasına bağlanmak, bir şeye gönülden inanmak, gönülden benimsemek" demektir. Bu durumda *akide* "gönülden bağlanılan şey" anlamına gelir; bir terim olarak da "inanılması zaruri olan ilke" (iman esası, mü'menün bih) diye tarif edilebilir. Buna göre akaid, "İslâm dininin temel kaideleri, inanılması zaruri hükümleri" mânasına gelir. Bu temel kaidelerden bahseden ilme de akaid ilmi denilmiştir.

Akide kavramı melek akidesi, âhîret akidesi gibi belli bir inanç esasları için kullanıldığı gibi belli bir mezhebin veya bir mezhebi temsil eden kişinin çeşitli iman esaslarıyla ilgili özel telakki ve anlayışını ifade etmek üzere de kullanılır; Mâtürîdî'nin sıfâtullah akidesi, Mu'tezile'nin kader akidesi gibi. Ayrıca akide iman konularını ihtiva eden bazı risâlelerin de adı olmuştur; *el-C'akidetü't-Taḥâviyye*, *el-C'akidetü'n-Nizâmiyye* gibi.

İslâm inancına göre ilâhî dinlerin akide esasları, aslında vahye dayalı dinlerde ilk peygamber Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed'e kadar değişikliğe uğramamıştır. Kur'an-ı Kerim'e göre bütün peygamberlerin tebliğ ettiği akaidin temelini tevhid inancı oluş-